

Mesto Levoča
Mestský úrad, Námestie Majstra Pavla 4, 054 01 Levoča
JUDr. Dana Rusnáčiková - hlavná kontrolórka mesta Levoča

ODBORNÉ STANOVISKO
k Návrhu rozpočtu mesta na rok 2023 s výhľadom na roky 2024 - 2025

Rozpočet mesta Levoča je súčasťou štátneho rozpočtu, príjmov a výdavkov verejných financií a základným prvkom hospodárenia Mesta Levoča s cieľom plniť úlohy mesta.

Včasné, spoľahlivé a efektívne naplnenie kontrolného systému v obci plní jej základný cieľ – odhaľovať odchýlky od platných noriem a prijímať opatrenia na ich odstránenie s cieľom ochrany účinnosti, efektívnosti a hospodárnosti využívania verejných zdrojov.

A/ Východisko stanoviska k Návrhu rozpočtu na rok 2023 s výhľadom na r.2024 – 2025

Hlavná kontrolórka mesta v súlade s § 18f ods.1., písm.c) zákona č.369/1990 Zb. predkladá Stanovisko k Návrhu rozpočtu mesta Levoča na rok 2023 s výhľadom na roky 2024-2025. V Stanovisku sa vyjadruje k návrhu rozpočtu, posudzuje jeho súlad s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, štátnym rozpočtom (ďalej v texte ŠR), odhadom očakávanej skutočnosti za rok 2022 a prognózou vývoja na roky 2023-2025 a to v podmienkach mesta.

A. 1. Zákonnosť návrhu rozpočtu mesta Levoča

A/ 1.1. Legislatívny rámec tvorby rozpočtu mesta Levoča

Návrh rozpočtu na rok 2023 s výhľadom na roky 2024-2025 vychádza zo všeobecne záväzných právnych predpisov, Metodiky ESA2010, VZN mesta, smerníc, cenníkov a zmlúv s dopadom na príjmy a výdavky mesta.

A.2. Metodická správnosť Návrhu rozpočtu mesta Levoča na rok 2023 s výhľadom na roky 2024 – 2025

A/2. 1. Návrh rozpočtu mesta Levoča – metodická správnosť

Návrh rozpočtu mesta na rok 2023 s výhľadom na roky 2024 – 2025 je zostavený podľa § 14 zákona č.523/2004 Z.z., Príručky na zostavenie návrhu rozpočtu MF SR č. 005055/2022-411. Obce zasielajú údaje o rozpočte MF SR prostredníctvom systému RIS-SAM. Na základe § 4 ods.4 zákona č.523/2004 Z.z. obce zostavujú rozpočet podľa rozpočtovej klasifikácie, umožňujúcej MF SR vytvoriť zostavy o príjmoch a výdavkoch verejnej správy.

Rozpočet je zostavený v súlade s Opatrením MF SR č. MF/010175/2004-42, ktorým je ustanovená druhová, organizačná a ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie a opatrenia, ktorými sa triedia príjmy a výdavky rozpočtov obcí a finančné operácie.

Návrh rozpočtu mesta je zostavený v súlade s Vyhláškou ŠÚ SR č.257/2014 Z.z. Zákon č.310/2016 Z.z. ukladá povinnosť rozpočtovým organizáciám rozpočtovať aj príjmy, ktoré predpokladá získať.

Návrh rozpočtu mesta je zostavený vecne a reálne, pravdivo, na zásade účinnosti, so zabezpečením vnútornej kontroly. Návrh vyjadruje kvalitu ľudských zdrojov mesta, účinnosť výdavkov na princípe Hodnoty za peniaze, monitoruje a pomenúva riziká a odкрýva rezervy, riadi dlh, pomenúva výdavky a možnosti ich viazania, vyjadruje stratégiu rozvoja mesta a investícií, hodnotí udržateľnosť na úseku školstva, sociálnych vecí a nastavuje motivujúci daňový systém.

A/2. 2. Návrh programového rozpočtu mesta Levoča – metodická správnosť

Mesto pri zostavení programového rozpočtu postupovalo podľa § 4 ods.5 zákona č.583/2004 Z.z., Metodiky MF SR č.5238/2004-42 a manuálu pre programové rozpočtovanie.

A/ 2.3. Zverejnenie Návrhu rozpočtu na rok 2023 s výhľadom na r.2024-2025

Návrh rozpočtu bol v súlade s § 9 ods.2 zákona č.369/1990 Zb. zverejnený na elektronickej i úradnej tabuli dňa 30.11.2022 v zákonnej lehote 15 dní pred prerokovaním orgánmi mesta, zvolané na deň 15.12.2022.

A/2.4. Zásady rozpočtového procesu

Úlohou rozpočtovania je zmobilizovať organizačné a finančné zdroje so zámerom naplňovať ciele samosprávy. Rozpočet mesta je plán, ktorý by mal zabezpečiť solventnosť mesta, stanoviť jeho priority, rozdeliť zdroje medzi jednotlivé aktivity, určovať úroveň a smerovanie činností, poskytovať súhrnnú informáciu o finančnej situácii a zámeroch mesta.

Rozpočtovanie upravuje zákon č. 583/2004 Z.z. a obsahuje príjmy od subjektov tvoriacich zdroje a výdavky pre subjekty spotreby za verejné služby na princípe solidarity. Rozpočet a jeho zmeny schvaľuje Mestské zastupiteľstvo uznesením.

Rozpočet obce je decentralizovaný, ekonomický, nenávratný, záväzný zdroj financovania a bilanciou príjmov a výdavkov na rozpočtový rok. Mesto slobodne a samostatne hospodári s majetkom a prostredníctvom rozpočtu realizuje rozvoj, investície a regionálnu politiku. Štát zasahuje do kompetencií obcí zákonom.

Rozpočtovací proces je realizovaný na zásadách verejnosti a publicity, vyrovnanosti, úplnosti a jednotnosti. Prioritou pre zostavenie rozpočtu je kvalita a stratégia rozpočtovania, investovanie, tvorba rezerv a riadenie dlhu, zavedenie výdavkových stropov a ich udržateľnosť, účinnosť, efektívny daňový systém a kvalitné ľudské zdroje.

B/ Východiská tvorby Návrhu rozpočtu mesta Levoča na rok 2023 s výhľadom na roky 2024 - 2025

B/1.1. Tvorba návrhu ŠR – východisko pre rozpočet mesta Levoča

Návrh rozpočtu je spracovaný na základe čl.58 Ústavy SR, § 6 zákona č.523/2004 Z.z. a Prognózy vývoja s predpokladom deficitu verejného dlhu na úroveň 6,44 % HDP, ktoré by malo klesnúť na rok 2024 na 3,4 % a v roku 2015 na 2,7 % HDP.

SR je povinná od r.2022 uplatňovať pravidlá Paktu stability a rastu a pri prekročení deficitu nad 3 % HDP vstúpiť do „procedúry nadmerného deficitu“, čo zaraďuje SR do korekčnej časti, v ktorej je EK povinná pod hrozbou sankcií stanoviť individuálnu požiadavku konsolidácie verejných financií.

Významnú zložku zníženia deficitu a oživenia hospodárstva SR a aj obcí tvoria fondy EÚ, v ktorých má SR alokovaných 7,9 mld. euro z programovacieho obdobia r. 2014-2020, takmer 13 mld. z programovacieho obdobia na roky 2021-2027 a v Pláne obnovy a odolnosti ďalších 6,3 mld. euro na zabezpečenie udržateľného rozvoja a podporu inovácií.

Plán obnovy a odolnosti je založený na reformách a investíciách, v ktorých SR zaostáva (dôchodky, digitalizácia, zdravotníctvo, školstvo, súdnictvo), v reforme verejnej správy (zavedenie výdavkových stropov, zmena daňového systému) a zelená ekonomika (e-mobilita, efektívnosť budov).

Mesto ako súčasť verejnej správy musí byť strategicky (PHSR, Akčný plán, ÚP, plány a generely), projekčne i personálne pripravené na čerpanie nenávratných zdrojov financovania rozvoja mesta a zvyšovania kvality života obyvateľov z programov EÚ. Mesto je úspešné v čerpaní eurofondov, avšak výkonnosť je potrebné zvyšovať i **vytvorením samostatného projektového útvaru mesta.**

B/1.2 . Stanovisko Rady Európy na rok 2023

EU parlament a EU rada vyzývajú EU komisiu, aby počas roku 2023 aktívne monitorovala vykonávanie rozpočtu, pretože prostriedky nebudú stačiť na krytie potrieb a budú navrhnuté opravy.

V rozpočte EÚ na rok 2023 sa kladie dôraz na priority a vzhľadom na nestály kontext sa bude uplatňovať obozretný prístup so zameraním na ich naplnenie. Zachovanie rezervy na riešenie neistôt napr. s vojnou a infláciou ako manévrovacieho priestoru sa ukázalo ako veľmi užitočné a je nevyhnutné rezervy zvýšiť na dosiahnutie rozpočtovej flexibility.

Rozpočet EÚ schvaľuje Rada EÚ a EP a spravuje ho EK, ktorá pre SR na rok 2023 prognózuje rast HDP o 2,28 %, infláciu vo výške 13,9 % a schodok verejných financií vo výške 5,8 % HDP. MMF prognózuje na rok 2023 rast globálnej ekonomiky o 2,9 % HDP a upozorňuje že zaznamenávame zásadný posun vo svetovej ekonomike - ku svetu s neistotou, ekonomickou nestabilitou, geopolitickými konfrontáciami a prírodnými katastrofami.

B/1.3. Štátny rozpočet na rok 2023

Na rok 2023 štátny rozpočet počíta s príjmami 50,579 26,7 mld. euro, výdavkami 58,451 mld. euro a s deficitom 7,9 mld.euro. Príjmy len SR dosiahnu 26,7 mld.euro, výdavky 35 mld.euro s deficitom 8,3 mld.euro. SR v r.2023 plánuje investovať zo zdrojov EÚ a Plánu obnovy viac ako 7 mld. euro.

Extrémne zadlžovanie štátu nikdy nepomáha ľuďom ale vedie k rozpadu verejných financií a k stagnácii, avšak volať po konsolidácii počas krízy je popieraním poučiek o cyklickosti ekonomiky. Slovenská ekonomika je závislá na energiách a opatrenia tvoria väčší podiel na výdavkoch, ako v iných krajinách. Kvôli energetickej kríze sa zadĺžime a dlh bude účelovo viazaný na plán splácania.

Štátny rozpočet SR plánuje najvyšší schodok v celej eurozóne a neplní ani výdavkové stropy, ku ktorým sme sa zaviazali v Pláne obnovy a odolnosti. Budúci rok nás čaká neistota a preto treba brať štátny rozpočet s rezervou, vojna a energetická kríza spomalila rast a tým i daňové príjmy, pričom si vyžadujú zásahy štátu v podobe mimoriadnych výdavkov na zmiernenie dopadov kríz.

Návrh rozpočtu počíta s výdavkami na rodinný balíček a hľadá zdroje na ich financovanie - zaplatia ho samosprávy, čo sa odzrkadlí v zhoršení služieb pre obyvateľov obcí.

Minulé vlády v dobrých časoch netvorili finančný vankúš, ktorý by využili v kríze (pandémia, energetika, vojna). Deficit v r.2023 je spôsobený vytvorením energetickej rezervy vo výške 3,4 mld. euro, ktorej poskytnutie je potrebné transparentne odôvodniť.

Štátny rozpočet je zostavený realisticky, deficit sa bez prijatia zmien ustáli v r.2024 na úrovni 4,6 % a v roku 2025 na 4,8%. Rast ekonomiky bude v r.2023 podporený čerpaním eurofondov.

Rozpočet pomoci ľuďom bol pripravovaný v komplikovaných podmienkach – európska ekonomika čelí rastu cien energií, inflácii a vojne a to po dvoch rokoch pandémie a preto je hlavným cieľom rozpočtu kompenzácia negatívnych dopadov v boji s energetickou krízou. Štátny rozpočet zohľadňuje rast platov, dôchodkov a rodinný balík s cieľom udržať deficit na úrovni roku 2022.

Od r. 2022 v štátnom rozpočte SR nie je zahrnutý limit dotácií na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok. Inak to nie je ani na r.2023 a mesta Levoča, zapísaného v UNESCO, sa toto opatrenie bezprostredne dotýka a sťažuje pozíciu pri získavaní nenávratných zdrojov na opravu pamiatok.

Obce zabezpečujú samosprávne kompetencie z vlastných daňových a nedaňových príjmov, z transférov zo ŠR zabezpečujú prenesený výkon štátnej správy a úlohy regionálneho rozvoja, životného prostredia a realizáciu projektov spolufinancujú z prostriedkov EÚ.

Návrh ŠR obsahuje výdavky na regionálne školstvo a nezohľadňuje zdroje z EÚ a Plánu obnovy a odolnosti. Výdavky rastú, sú určené na zavádzanie predprimárneho vzdelávania, inklúziu, kurikulárnu reformu, profesionálny rast a vzdelávanie učiteľov a ich asistentov a digitalizáciu. Od r. 2022 došlo k presunu kompetencií regionálneho školstva z MV SR na MŠ SR.

Štátny rozpočet má pre prípad jeho neschválenia parlamentom zakomponovanú kalkuláciu negatívnych dôsledkov rozpočtového provizória, ktorá znemožní premietnuť do výdavkov (napr. 2% HDP na obranu) i infláciu a v primeranej miere kompenzovať negatívne dopady krízy – ohrozovalo by plnenie základných úloh štátu a čerpanie z Plánu obnovy o 800 mil. euro (len na úrovni roku 2022).

Verejné financie rozpočtov analyzujú a hodnotia inštitúcie – Inštitút finančnej politiky, Útvar hodnoty za peniaze, RRZ, NBS a kontrolujú ho NKÚ a za obce ZMOS a UMS ale i nezávislé organizácie ako napr. INEKO alebo Transparency international.

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť

Podľa vyjadrenia Rady aktuálna makroekonomická prognóza je spätá s vysokou mierou neistoty, plynúcej z cien energie a plynu a ich dostupnosti - trh e energetickými komoditami sa stal nefunkčným. Regulované ceny energií oproti odhadu ÚRSO (nárast o 135 %) by sa preniesli až do tvorby kontraktov na rok 2024. Pokles ekonomiky negatívne ovplyvní znížený slovenský export. Rizikom je oneskorené

prijímanie regulácií na úrovni EÚ i SR pre domácnosti i firmy, čím sa HDP spomalí a v r.2023 dosiahne 1,4 %, ekonomiku podrží len čerpanie eurofondov. Inflačný vývoj v r.2023 dosiahne 13 %. RRZ predpokladá nedočerpanie EŠIF 2014-2020 vo výške až 15%. ECB prognózuje na budúci rok rast ekonomiky SR 0,9% HDP a šetrenie kapitálových výdavkov čo bude mať negatívny vplyv na ekonomický rast a produktivitu práce. V budúcom roku by mala ekonomika pocítiť použitie benefitov zo zdrojov EÚ. Nedostatok pracovnej sily bude súvisieť s nepriaznivým demografickým vývojom v SR, mzdy porastú o 14 %. Šok z nárastu regulovaných cien a vysokej inflácie sa odzrkadlí v poklese spotreby, miera úspor sa dostane k historickým minimám.

SR neimplementuje výdavkové limity (chýbajúca stratégia na konsolidáciu rokov 2024-2025), znižuje transparentnosť zahrnutím tradičných výdavkov do rezerv čím sa zneprehľadňuje rozpočet, chýbajú v ňom informácie o použití energetickej pomoci.

Od r.2019 do konca r.2023 stúpa HDP o 30 %, priemerná mzda o 35 % a inflácia o 33 % - čo znamená zásadný rozvrat verejných financií a preto schvaľovanie štátneho rozpočtu nie je dobrým analytickým ukazovateľom a odporúča sa schvaľovať konsolidovaný rozpočet celej verejnej správy v aktuálnej forme ako je medzinárodný štandard, čím sa predíde započítaniu výdavkov dvakrát a to aj voči tým subjektom, ktorým bol poskytnutý výdavkový transfér. Cez štátny rozpočet pretekajú všetky eurofondy závislé od programového obdobia a v roku 2023 to budú i zdroje z Plánu obnovy a odolnosti (oproti r.2019 v r.2023 7,1 mld. euro), čím klesne miera nárastu výdavkov ŠR na 66 %. Potrebne je očistenie štátneho rozpočtu o tzv. jednorazové výdavky súvisiace s krízou (pandémia, energetika, vojna), ktoré je potrebné vyňať a diskutovať o nich oddelene, mimo domácich trvalých výdavkoch a ich udržateľnosti, čím rast výdavkov klesne na 36 % a bude blízko úrovne rastu miezd a inflácie. Očistenie rozpočtu o eurofondy a jednorazové výdavky nám ukáže domáce výdavky 27%, čím sa ponúka priestor na realistické návrhy, bohatšie politiky a revíziu udržateľných výdavkov.

Najvyšší kontrolný úrad

NKÚ v návrhu štátneho rozpočtu na rok 2023 nachádza hospodárske stimuly i nástroje na podporu boja proti chudobe, ale neobsahuje kroky na ozdravenie verejných financií, stimuláciu podnikateľského prostredia a podporu spotreby. V r.2023 sa počíta s dlhom na úrovni 57,8 % HDP, vyčleňuje 3,4 mld. euro na energetickú krízu, 1,5 mld. euro na valorizáciu dôchodkov, 960 mil. euro na rast platov a 1,7 mld. euro na podporu rodiny – to si vyžaduje systémový prístup a dodržiavanie pravidiel, ktoré sa v posledných rokoch oslabujú. Použitie finančnej rezervy, ktorá sa dostáva na úroveň 3 mld. euro NKÚ odporúča MF SR zadefinovať pravidlá jej použitia. V čase krízy rastú nároky na verejné financie, kompenzačné opatrenia a neočakávané investície.

Návrh na rok 2023 počítá s deficitom 6,44 %, čo predstavuje 7,9 mld. euro a vyžaduje si zavedenie daňových opatrení (zdanenie ziskov energetických spoločností). Vláda nezrealizovala daňovo-odvodovú reformu, zaostáva v čerpaní európskej finančnej pomoci. Riziko predstavuje čerpanie peňazí v školstve, podpore športu, životnom prostredí a pri výkone kompetencií v samospráve, kde je riziko výpadku príjmov.

Národná banka Slovenska

NBS štátny rozpočet na rok 2023 nepovažuje za konsolidujúci, deficit je historicky najvyšší, počíta s výraznou rezervou 2,9 % HDP na rast cien energií. Príjmy ťažia z inflácie, ktorá sa plne nepremietla do všetkých výdavkových položiek rozpočtu. Chýba konsolidačný plán, na naplnenie ktorého by bolo potrebné prijať opatrenia vo výške 1,4 % HDP, chýbajú výdavkové limity, ktoré predpokladá prijať novela rozpočtových pravidiel, ku ktorej sa vláda zaviazala v Pláne obnovy a odolnosti. Budúci rozpočet bude bohatý na zdroje EÚ a Plánu obnovy, avšak ich čerpanie vzbudzuje obavy o schopnosti účelne ich využiť a premrhanie potenciálu bude trvalou stratou pre SR.

C/ Tvorba Návrhu rozpočtu mesta Levoča na roky 2023 s výhľadom na roky 2024 – 2025

C/ 1.1. Návrh rozpočtu mesta Levoča na rok 2023 s výhľadom na roky 2024-2025

Mesto Levoča má špecifické postavenie čo vplyva i na rozpočet. Mesto zapísané v UNESCO, známe religiózne centrum s infraštruktúrou je s rozlohou 114,77 ha ôsmou najväčšou obcou SR, čo má vplyv na hospodárenie i obslužnosť územia. Levoča zapísaná v UNESCO patrí k navštevovaným mestám, čo si vyžaduje logistiku i financie na rozvoj cestovného ruchu (opravy pamiatok, informačná kancelária, pútnická turistika, kultúra, šport, verejné priestranstvá, parkoviská a oddychové zóny).

Súčasná energetická kríza, inflácia, vojna a doznievajúca pandémie vyžadujú riešenie, ktoré majú dopad na rozpočet mesta.

Návrh mesta obsahuje skutočné plnenie a čerpanie rozpočtu za rok 2020 a 2021, očakávanú skutočnosť na rok 2022, rozpočet na rok 2023 a výhľad na roky 2024-2025. Mesto dodržalo pri zostavení rozpočtu § 4 ods. 6 zákona č.523/2004 Z.z. a článok 9 ods. 1 ústavného zákona č.493/2011 Z.z.o dlhovej službe.

Návrh rozpočtu na rok 2023 s výhľadom na roky 2024 – 2025 v členení podľa § 10 ods.3 a § 10 ods.7 zákona č.583/2004 Z.z.:

	Skutočnosť 2020	Skutočnosť. 2021	Predpoklad 2022	Rozpočet 2023	Index rastu
Bežné príjmy	13601965	14215260	14106711	14782177	1,04
Bežné výdavky	12542382	13351433	14074286	14836790	1,11
Hospodárenie: prebytok	+1059584	+863827	+32425	-54613	
Kapitálové príjmy	2436633	2862309	650779	350000	0,12
Kapitálové výdavky	2729306	6260788	6654861	3000046	0,48
Hospodárenie: schodok	-292673	-3398479	5971657	-2650046	
Finančné operácie príjmové	3164040	7475947	9040355	3225098	0,43
Finančné operácie výdavkové	1236894	614298	3068698	520439	0,85
Krytie VH finančnými oper.	+1927146	6861649	5 971657	2704659	
Hospodárenie celkom po započítaní fin. operácií	2694057	4326997	0	0	

Zostavenie rozpočtu obce upravuje § 4 zákona č. 583/2004 Z.z., rozpočet obce je súčasťou rozpočtu verejnej správa. Štát finančne nezabezpečuje platobnú schopnosť a nezodpovedá za platobnú schopnosť obce. Pre potreby vyčíslenia schodku rozpočtu obce sa uplatňuje jednotná metodika a rozpočtová klasifikácia.

Mesto Levoča pri zostavovaní rozpočtu uplatnilo zákonnú výnimku z § 10 ods.7 zákona č. 583/2004 Z.z. a zostavilo bežný rozpočet schodkový v objeme 54 613,- euro, kapitálový rozpočet schodkový v objeme 2 650 046,- euro, ktoré sú kryté finančnými operáciami.

Orgány mesta v súlade so štátny rozpočtom, prognózou vývoja, všeobecne záväznými právnymi predpismi, VZN, cenníkmi a zmluvami, skutočnosťou r.2021 a očakávanou skutočnosťou roku 2022 spracovali Návrh rozpočtu na r. 2023, ktorý hodnotí výkonnosť mesta, možnosti plnenia príjmov a čerpania výdavkov. Rozpočet je zostavený podľa určenej štruktúry, v súlade s rozpočtovými pravidlami a garantuje plnenie funkcií mesta. Návrh bol zverejnený na úradnej tabuli mesta 29.11.2022.

Návrh rozpočtu je spracovaný v súlade s § 9 ods.1 zákona č.583/2004 Z.z. v členení na skutočnosť za r.2020 a 2021, očakávanú skutočnosť roku 2022, návrh rozpočtu na rok 2023 s výhľadom na roky 2024 – 2025. Rozpočet na rok 2023 je záväzný, rozpočty na nasledujúce roky majú orientačný charakter.

Návrh rozpočtu je zostavený v súlade s § 10 ods.3 zákona č. 583/2004 Z. z., vnútorne sa člení na bežný a kapitálový rozpočet a finančné operácie, v súlade s § 10 ods. 4 zákona č. 583/2004 Z. z. zostavený na úrovni hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie rozpočtovej klasifikácie obsahuje programy a ciele, v nadväznosti na § 10 ods. 5 cit. zákona je predložený v členení podľa rozpočtovej klasifikácie a v nadväznosti na § 10 ods.6 cit. zákona obsahuje aj údaje o finančných operáciách.

Návrh rozpočtu príjmov vychádza z prognózy vývoja podielových daní, zákona č. 564/2004 Z. z. a NV SR č.668/2004 Z. z., obsahuje finančné vzťahy k fyzickým a právnickým osobám zapojeným na

rozpočet mesta, finančné operácie, príjmy z VZN a zmlúv, transfery na prenesený výkon štátnej správy, príjmy organizácií zriadených mestom.

Návrh rozpočtu na r. 2023 je po zapracovaní finančných operácií zostavený ako vyrovnaný, bežný rozpočet je schodkový – 54 613,- euro, kapitálový rozpočet je schodkový -2 650 046,- euro, výsledok finančných operácií, ktoré vykrývajú schodok rozpočtu predstavuje 2 704 659,- euro.

Mesto zriadilo obchodné spoločnosti, ktorých je 100 % zriaďovateľom a ktoré hospodária s verejnými prostriedkami podliehajúcimi verejnej kontrole.

Lesy mesta Levoča s.r.o., napriek znižovaniu výnosov zabezpečujú obnovu mestských lesov a zveľaďujú majetok mesta a do rozpočtu plynú príjmy z nájmu pozemkov.

Stavebná prevádzkareň – sociálny podnik bola v r.2020 transformovaná na sociálny podnik, v roku 2022 participovala na investičných výdavkoch mesta.

Mesto je minoritným akcionárom Nemocnica Agel Levoča a.s., ktorá nakladá s majetkom mesta, plynú jej komparatívne výhody verejnoprospešného partnerstva. Orgány mesta sú povinné zosúladiť súčasný stav s právnym stavom, prehodnotiť prenechanie majetku mesta za odplatu a nastaviť mechanizmus plnenia príjmov a čerpania výdavkov na obnovu majetku mesta.

C/ 1.2. Návrh rozpočtu príjmov mesta na rok 2023 s výhľadom na roky 2024-2025

Plnenie bežných príjmov rozpočtu v objeme 14 782 177 euro je určené analýzou príjmových možností na princípe opatrnosti. Rozpočet príjmov nemá skryté rezervy, zohľadňuje reálny vývoj príjmov s rizikom naplnenia podielových daní a prognózou ich rastu 1,02 % oproti roku 2022. Vývoj vlastných daní z majetku je rozpočtovaný v objeme 1 300 tis. euro a zohľadňuje zvýšenie miestnych daní a poplatkov so zohľadnením miery ich likvidity. Nedaňové príjmy sú rozpočtované na úrovni r. 2022, nenaplnené príjmy z prenájmu budov kompenzuje rozpočtovaný výnos zo 48 bytov, odovzdaných v roku 2022 do užívania.

Výnos podielovej dane, poukázaný územnej samospráve je rozpočtovaný podľa zákona č.564/2004 Z.z., NV SR č.668/2004 v znení NV č.519/2006 v objeme 8 052 669 euro tvorí 54,47 % bežných príjmov mesta. Nárast podielových daní je priamo závislý od ekonomického cyklu, zamestnanosti a v poslednej dobe najmä od politiky štátu, kedy napr. vyplácanie daňového bonusu v r.2023 vo výške 1,5 mld. euro zo štátneho rozpočtu je na vrub podielovej dane. Podielové dane sú určené na plnenie originálnych kompetencií mesta (platy a odvody zamestnancov, krytie samosprávnych funkcií).

V roku 2023 je v rozpočte zmena financovania školstva a zvyšovanie plátov. Mesto na r.2023 prijalo VZN o výške dotácií a VZN o výške príspevkov pre školstvo.

Plnenie vlastných daňových príjmov (miestne dane a poplatky) a vývoj nedaňových príjmov (prenájom majetku a poplatky) je rozpočtovaný takmer na úrovni roku 2022 so zohľadnením opatrení – rast poplatkov za TKO a daň z nehnuteľností. Mesto prijalo opatrenia na vymáhanie pohľadávok v daňovom exekučnom konaní. V rozpočte mesta na r.2023 nie je zohľadnený výdavok na procesné zmeny v zbere odpadov, pričom výdavky z roka na rok narastajú. Miestne dane a poplatky predstavujú len 8,79 % celkových príjmov mesta, pričom priemer v SR je 13 % celkových príjmov.

Nedaňové príjmy sú rozpočtované podľa VZN, cenníkov a zmlúv účinných k 1.1.2023 v objeme 1 025 tis. € so zaznamenaním výpadkov príjmov z budov právnickým a fyzickým osobám. V rozpočte nie sú zohľadnené budúce príjmy z nájmu bytov. Mesto od r.2014 zaznamenáva výpadok príjmov z mestských lesov, ktorý bol čiastočne nahradený príjmom z HPZ.

Výpadkom vlastných nedaňových príjmov pre rok 2023 je i **výnos z cestovného MHD** v predpokladanom objeme 35 000 euro. Opatrenie pre rok 2023 nie je vhodné a je potrebné uvažovať o spoplatnení cestovného.

Granty a transfery na prenesený výkon štátnej správy v objeme 3 801 598 euro sú účelovo určené verejné zdroje z kapitol štátneho rozpočtu a predstavujú 25,71 % bežných príjmov mesta.

Podľa § 3 ods. 4 zákona č. 583/2004 Z. z. ak sa zákonom prenáša na obec výkon štátnej správy, náklady preneseného výkonu štátnej správy na obce sa uhrádzajú zo štátneho rozpočtu v rozsahu určenom zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. Mesto podľa cit. ustanovenia zákona a pridelených finančných prostriedkov nie je schopné zabezpečiť výkon agendy a dofinancovať ju.

Rozhodnutia o verejných výdavkoch je nevyhnutné vykonávať na tej úrovni verejnej správy, ktorá je za plnenie úloh zodpovedná, má právomoci a finančné zdroje. Územná samospráva je podfinancovaná a je nevyhnutné posúdiť dostatočnosť zdrojov na plnenie povinností a s presunom

kompetencií zo štátnej správy dopočítať i transfery na ich zabezpečenie. Mechanizmus finančného dorovnávaní podľa NV č. 668/2004 nereflektuje zmeny podmienok (demografiu, klímu a iné) a nemotivuje k efektívnemu využívaniu verejných zdrojov obcí.

Financovanie obcí je založené na vyrovnávaní a na princípe solidarity, nepovinné úlohy by nemali byť hradené z finančného vyrovnania ale z miestnych daní a poplatkov. Centralizácia financovania znižuje motiváciu využívania územia na rast ekonomiky, znižuje zodpovednosť za verejné výdavky pretože je oddelená zodpovednosť za ich výšku a výber od rozhodovania o ich použití. V obciach neexistuje prepojenie medzi poskytovaním služieb a platením dane (programový rozpočet), transfery zo štátneho rozpočtu nekryjú výdavky a závisia od vlády, racionalizácia v obci sa vráti tým, že dostane menej zdrojov. Cenové zásahy a neprehľadné finančné toky majú negatívne dopady na rozpočty obcí (zmeny zákonov, investičné stimuly, zákon o podpore znevýhodnených okresov a iné).

Územná samospráva je napriek rastu transferov, podielových daní i vlastných daňových príjmov podfinancovaná, mestá nedokážu kryť modernizačný dlh, plniť prístupové dohody s EÚ, realizovať zákonné požiadavky a zabezpečovať rozvoj územia. Výdavky obcí sú pod priemerom EÚ (23,1 % v EÚ), objem by sa mal pre SR zvýšiť o 2 mld. euro. Zdrojom by malo byť vytvorenie podmienok pre vyšší príjem z miestnych daní, tvorba fondu na odstránenie modernizačného dlhu, vyrovnávanie sociálnych a ekonomických záťaží, úprava financovania regionálneho školstva.

Tranfe ry na Prenesený výkon štátnej správy ne kryjú výdavky spojené s poskytovaním služieb najmä:

Položka rozpočtu	Transfery zo ŠR	Výdavky
Matrika	16 630	52 389
Školský úrad	32 000	74 399
Stavebný úrad	28 159	43 341
ŠFRB	7 218	27 717
Režob	5 039	21 831
Zivotné Prostredie	1 443	20 651

Ako z prehľadu vyplýva, mesto dofinancovalo prenesený výkon štátnej správy na jednotlivých úsekoch (na nedostatok upozorňuje i NKÚ). Účinnosť výdavkov je potrebné vyhodnocovať i vzhľadom na riziká a potreby, za vynaložené financie je potrebné kvantifikovať hodnotu za peniaze.

Kapitálové príjmy sú rozpočtované vo výške 350 000 euro z tranférrov na investičnú činnosť, na rok 2023 nerozpočtuje príjem z predaja kapitálových aktív (reálne zmluvy sa premietnu v rozpočte).

Finančné operácie na strane príjmov sú rozpočtované v objeme 3 225 098 euro, z toho krátkodobé úvery na preklopenie časového nesúladu vo výške 1 128 701 euro, zapojenie dočerpania schváleného dlhodobého úveru z rok 2022 vo výške 432 884 euro a zapojenia fondových účtov mesta i dočerpanie dotácií predchádzajúcich rokov vo výške 1 663 513 euro. Stanovisko k dlhovej službe je súčasťou tohto Stanoviska.

Hlavná kontrolórka mesta sa oboznámila s návrhom príjmov rozpočtu na rok 2023 zostaveným na princípe opatrnosti a uistenia o naplnení príjmovej časti rozpočtu.

C/ 1.3. Návrh rozpočtu výdavkov mesta Levoča na rok 2023

Rozpočet bežných výdavkov je spracovaný na výdavky preneseného výkonu štátnej správy podľa § 7 ods.1 zákona č.583/2004 Z. z., výdavky originálnych kompetencií mesta a rozpočtových a príspevkových organizácií, správy úradu a majetku mesta. V súlade s § 6 ods.12 písm. b) zákona č.596/2003 Z. z. sú v rozpočte vyčlenené zdroje pre neštátne školy i dotácie z rozpočtu mesta.

Pri spracovaní rozpočtu výdavkov predkladateľ vychádzal z požiadaviek organizácií a úradu, žiadostí škôl a prijímateľov dotácií, poskytnutých v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a VZN mesta.

Návrh výdavkov bežného rozpočtu je spracovaný podľa funkčnej klasifikácie na položky, vymedzený programami, zohľadňuje financovanie zákonom uložených povinností. Pri návrhu výdavkov bola pozornosť venovaná aj fakultatívnym plneniam voči obchodným partnerom (Nemocnica Levoča), v sociálnej oblasti (voda Levočské Lúky), komunitnej a sociálnej práci, školstvu,

komunálnym službám a výdavkom na šport a kultúru. Výdavky mesta je nevyhnutné prehodnotiť a prijať opatrenia na ich viazanie, v opačnom prípade mesto nie je schopné ich kryť.

Bežné výdavky na rok 2023 sú rozpočtované vo výške 14 836 790 euro, oproti predpokladu roku 2022 čerpané na 1,03 %. Mesto na rok 2023 rozpočtuje mzdy na 12 mesiacov (oproti roku 2022, kedy netvorilo depozit na mzdy). Viazanie výdavkov je nevyhnutnosťou pre dosiahnutie vyrovnaného hospodárenia, rozpočet na strane výdavkov je napätý, bez rezervy.

Schodok bežného hospodárenia nekryje ani výdavky na splátky istín úverov dlhovej služby. Mesto v čase energetickej krízy a inflácie netvorí žiadny finančný vankúš na zabezpečenie platobnej schopnosti mesta.

Výdavky na chod úradu sú rozpočtované vo výške 1 945 458 euro, z toho valorizované platy a odvody predstavujú 1 408 128 euro (bez odmien) a prevádzkové réžia 537 330,- euro (rast cien energií). Návrh štátneho rozpočtu počíta s rastom kvalifikovaných zamestnancov na spracovanie strategických dokumentov (PHSR, ÚP a iné). Ďalším výdavkom, ktorý nie je možno odhadnúť sú tovary a služby spojené s rozšírením digitalizácie úradu a vybudovanie efektívnej verejnej správy.

Výdavky na školstvo predstavujú 6 473 265 euro (valorizácia plátov zamestnancov), čo predstavuje 43,62 % z celkových bežných výdavkov mesta. Vzhľadom na pokles výkonnosti škôl (pokles počtu žiakov, rast cien energií) je potrebné prijať opatrenia. Transfer na prenesený výkon štátnej správy predstavuje 2 859 tis. euro (medziročne rast 1,01 %), na originálne kompetencie v školstve 3 614 tis. euro (zachovanie výdavkov na úrovni roku 2022). Objem 764 tis. euro bude vyplatený iným zriaďovateľom škôl na základe zmlúv.

K viazaniu výdavkov dochádza v kapitole 01.1.2 poplatky banke, 03.1.0 požiarna ochrana, 04.1.2. tovary a služby na aktivačnú činnosť, 04.4.3. stavebný úrad, 04.5.1 doprava (okrem MHD), 06.1.0 ŠFRB, 06.6.0 Bývanie a občianska vybavenosť, 08.4.0 Náboženské a iné spoločenské služby, 09. školstvo, 10.2.0 Zariadenia soc. služieb, 10.7.0 Príspevky – aj to len v podpoložkách, ktoré neobsahujú platy, odvody a energie. Mesto k 1.1.2023 v čase schvaľovania rozpočtu vykonáva verejné obstarávanie cien energií a jeho výsledok nie je premietnutý v rozpočte, v prípade nepredpokladaného zvýšenie výdavkov budú prijaté navrhované opatrenia.

V roku 2023 je potrebné venovať pozornosť výdavkom na oblasť odpadového hospodárstva a oblasti sociálnych služieb (efektívnosť komunitnej práce, zásobovanie vodou).

V zmysle § 7 ods.2 a 4 zákona č.583/2004 Z.z. a VZN mesto z rozpočtu vyčlenilo na rok 2023 finančné zdroje na **poskytnutie dotácií na kultúru** v objeme 10 tis. €, osobitný transfer pre FS Levočan 6 tis. €. Priame dotácie **na šport** sú rozpočtované v objeme 85 tis. €, nepriame dotácie na športoviská 57 tis. € a priama dotácia podľa § 7 ods. 3 zákona na bežecký areál Krúžok 10 tis.€. Na poskytnutie dotácie nevzniká žiadateľovi právny nárok. Poskytnutím dotácie podľa §4 ods.3písm.h/ zákona č.369/1990 Zb. a §7 ods.6 zákona č.583/2004 Z.z. nemožno zvýšiť celkový dlh mesta.

V roku 2023 je nevyhnutné prijať zásadné opatrenia na viazanie výdavkov, aby sme v roku 2024 dokázali zaujať stanovisko v prípade uplatnenia sankcií z ústavného zákona o dlhovej brzde (viazať výdavky štátu pod 60 % HDP).

V návrhu kapitálových výdavkov rozpočtu na rok 2023 sú v sume 3 000 046 euro zohľadnené plánované investície na zhotovenie Územného plánu mesta, projektovej dokumentácie a spolufinancovanie projektov, dopravnú infraštruktúru (MRK Levočské Lúky, chodník Krupný jarok, rekonštrukcia Ružová ulica, spevnené plochy sídl. Rozvoj), v programe bývanie a občianska vybavenosť (rekonštrukcie budovy radnice, Špitálska ulica a Vnútroblok Západ) a spolufinancovanie projektu MŠ G. Haina. Všetky projekty sú schválené v minulom roku, investične prechádzajú do roku 2023. Mesto nerozpočtuje krytie kapitálových výdavkov z hospodárenia bežného roka (podrobne v tabuľke rozpočtu), investície budú kryté z nenávratných zdrojov financovania a z úverov, schválených v predchádzajúcom období.

Hlavná kontrolórka mesta vyhodnocuje ukazovatele dlhovej služby a spracúva stanovisko ku úverom, schváleným v rozpočte alebo jeho úprave. Mesto Levoča v r. 2023 nerozpočtuje krytie investícií novými dlhodobými úvermi. Investície sú kryté z nenávratných zdrojov, z vlastných fondov a z dočerpania schválených úverov v minulom období. Dlhová služba ku dňu predloženia návrhu rozpočtu na r. 2023 sa mení z dôvodu začiatku splácania dlhodobého úveru, poskytnutého v roku 2022 k 1.1.2023 (podrobne v časti dlhová služba rozpočtu na rok 2023).

Čerpanie výdavkov na investície má byť v súlade s PHSR, Akčným plánom, Plánom obnovy a odolnosti, Akčným plánom pre málo rozvinuté okresy a vyhlásenými výzvami. Hlavná kontrolórka mesta odporúča venovať pozornosť kvalite ľudských zdrojov a projektovej príprave projektov a to vytvorením Projektového útvaru, ktorý bude pripravovať zásobník projektov pre výzvy na plnenie zámerov mesta.

Súčasťou návrhu rozpočtu sú **aj výdavky na finančné operácie** v objeme 520 439 euro, použité na úhradu splátok istín dlhodobých úverov v objeme 343 548 euro, splátok úverov ŠFRB vo výške 156 891 euro a splátky krátkodobého úveru na obstaranie vozidla v objeme 20 000 euro.

Hlavná kontrolórka mesta sa oboznámila s návrhom výdavkov rozpočtu na rok 2023, ktorý vychádza z funkcií mesta, predvída energetickú krízu, predpokladá vývoj inflácie a odhaduje ekonomický vývoj, neistotu ale i realizovanie programov EU. Rozpočet výdavkov mesta je veľmi opatrný a napätý, neobsahuje žiadne rezervy, je na hranici platobných možností mesta.

C/ 1.4. Programový rozpočet mesta Levoča na rok 2023

Základom finančného hospodárenia je programový rozpočet mesta, ktorý sa zostavuje na tri kalendárne roky a predstavuje kľúčový nástroj finančného manažmentu mesta.

V zmysle § 4 ods.5 zákona č.583/2004 Z.z. rozpočet mesta v 14 programoch a podprogramoch obsahuje zámery a ciele, uvedené v programovom rozpočte a zodpovednosť za plnenie rozpočtu a jeho čerpanie. Návrh rozpočtu na rok 2023 bol zostavený ako programový t. j. zdôrazňujúci vzťah medzi rozpočtovými výdavkami, očakávanými výstupmi a výsledkami programov. .

Návrh programového rozpočtu spĺňa zákonné náležitosti, obsahuje 14 programov a podprogramy s cieľmi, zdrojmi financovania, monitoring i zodpovednosť za plnenie.

C/1.5. Dlhová služba

Vo finančných výdavkových operáciách roku 2023 predstavujú rozpočtované splátky úverov objem 520 439 euro, z toho splátky dlhodobých úverov, ktoré sú predmetom dlhovej služby predstavujú 343 548 euro, splátky bytov ŠFRB 156 891 euro a splátka účelového úveru na obstaranie motorového vozidla 20 000 euro. Finančné prostriedky určené na splátky úverov neviažu disponibilné zdroje, splátky sú rozpočtované z vlastných fondov mesta. Splátky úrokov z úveru sú rozpočtované vo výške 35 000 euro a hradené z bežných výdavkov. V návrhu rozpočtu na rok 2023 je vo finančných operáciách zohľadnené dočerpanie úveru z roku 2022 na rozpracované investičné akcie.

Predpokladaná **úverová zadlženosť mesta** na rok 2023 dosiahne 25,55 % bežných príjmov minulého roku 2022 (i bežné príjmy na financovanie preneseného výkonu štátnej správy a účelové granty, z ktorých nie je možné splácať istiny). Predpokladaná úroková zadlženosť mesta na rok 2023 dosiahne 5,40 % (podrobný rozpis zostatkov úverov, ročných splátok istín úverov, vývoj dlhovej služby obsahuje textová časť návrhu rozpočtu na rok 2023).

Mesto Levoča plní ukazovatele dlhovej služby, ustanovené § 17 zákona č.583/2004 Z.z. Zvyšovanie úverovej zadlženosti mesta má vplyv na platobnú schopnosť mesta.

C/ 1.6. Rozpočet Mestského kultúrneho strediska v Levoči

Rozpočet MsKS na rok predstavuje 395 536 euro na platy a odvody zamestnancov, energie a správu majetku. V rozpočte nie sú kalkulované žiadne investičné výdavky, pričom objekt Kino a Galéria si vyžadujú rekonštrukciu. MsKS rozpočtuje vlastné príjmy, ktoré nemožno odhadnúť (vstupné, granty a dotácie) a ktoré prednostne zapája na čerpanie výdavkov na kultúru a chod úradovne. Základnou činnosťou MsKS je poskytovanie služieb kultúry, prevádzka strediska a zabezpečenie správu majetku.

C/ 1.7. Rozpočet Technických služieb mesta Levoča

V oblasti financovania komunálnych služieb na rok 2023 transfer predstavuje 2 048 tis. euro a obsahuje výdavky na zvýšené platy a odvody zamestnancov, energie a prevádzku na zabezpečenie funkcií služieb. TSML viažu výdavky rozpočtu a už niekoľko rokov generujú prebytky, účelovo používané na opravy majetku. Organizácia modernizuje a obstaráva majetok na zabezpečenie činnosti, dosahuje úspory. Výzvou aj pre TSML je riešenie odpadov a investovanie do zberného dvora.

C/ 1.8. Rozpočty rozpočtových organizácií mesta – školy a školské zariadenia

Rozpočty škôl a školských zariadení sú prostredníctvom prijatých transferov zo štátneho rozpočtu na výkon prenesených kompetencií a prijatých výnosov z dane na zabezpečenie originálnych kompetencií priamo napojené na rozpočet mesta prostredníctvom kapitoly školstva podľa VZN s prihliadnutím na špecifiká. V kapitole školstvo je rozpočtovaný výdavok v objeme 6 473 tis. €, na neštátne školstvo 764 tis.€.

Z Á V E R

V rozpočte mesta sú zahrnuté povinnosti vyplývajúce z preneseného výkonu a plnenie originálnych kompetencií mesta, na rozpočet výdavkov má vplyv najmä zvyšovanie platov, energetická kríza a inflácia. Mesto je nútené prijať opatrenia, najmä na úseku zvyšovania vlastných daňových príjmov a viazania výdavkov, súčasne je povinné hľadať stratégiu alokácie zdrojov z rozpočtu EU, pripraviť zásobník projektov na zapojenie sa do výziev na efektívne čerpanie finančných zdrojov najmä v oblasti environmentalistiky, znižovanie investičného dlhu, informatizácie a transparentnosti verejnej správy.

Návrh rozpočtu mesta na rok 2023 je zostavený v požadovanej štruktúre ako schodkový z dôvodu nenaplnenia príjmov a nemožnosti prijať dostatočné opatrenia na viazanie výdavkov s tým, že rozpočtuje vyššie výdavky na platy a energie. Návrh reálne hodnotí možnosti mesta, je zostavený v súlade s rozpočtovými pravidlami a garantuje plnenie funkcií mesta i keď preukazuje neschopnosť mesta kryť čo i len čiastočne kapitálové výdavky z vlastných zdrojov.

Návrh rozpočtu mesta na rok 2023 bol spracovaný a zverejnený na úradnej tabuli dňa 30.11.2022. Stanovisko hlavnej kontrolórky mesta k návrhu rozpočtu na rok 2023 bolo spracované a zverejnené na základe § 18 f, ods.1 písm.c/ zákona č. 369/1990 Zb.z., v súlade s predloženým návrhom z hľadiska legality a legitimity, súladu s metodikou tvorby, výkazníctva t.j. kompetencií mesta, úloh, pôsobnosti a právomoci orgánov mesta pri rozhodovaní o nakladaní s rozpočtom a s majetkom mesta.

Hlavná kontrolórka mesta Levoča nezistila pri zostavovaní Návrhu rozpočtu mesta na rok 2023 s výhľadom na roky 2024-2025 pochybenia a porušenia všeobecne záväzných právnych predpisov, nevyvodzuje pripomienky k procesu tvorby rozpočtu a oprávnenosti výdavkov.

V Stanovisku uvedené návrhy opatrení hlavnej kontrolórky mesta majú odporúčací charakter, nie sú pre orgány mesta záväzné i keď sú navrhované v konzekvenciách eliminovania rizika.

Hlavná kontrolórka mesta Levoča na základe kontrolnej činnosti a po zohľadnení východísk k návrhu rozpočtu mesta nemá k rozpočtu zásadné pripomienky a odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Levoči :

- **schváliť Návrh rozpočtu mesta Levoča na rok 2023**
- **a Návrh rozpočtu mesta Levoča na roky 2024 - 2025 zobrať na vedomie.**

V Levoči, dňa 12.12.2022

Vypracovala:
JUDr.Rusnáčiková Dana – hlavná kontrolórka mesta

.....